

NIEUWJAARSDAG

Zondag 1 januari 2023

Voorganger: ds. Niels de Jong

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Dienst 1 januari 2023, voorganger: ds. Niels de Jong

Nieuwjaarsdag 2023: Altijd weer een nieuw begin

Een dikke rode draad door de bijbel heen

Godsdienst wordt nogal eens geassocieerd met traditioneel, met vroeger, met oud, en misschien ook wel met conservatieve krachten in een samenleving. En ook het christelijk geloof heeft vaak ook die associaties. En niet helemaal onterecht – want inderdaad gaat het christelijk geloof lang mee in onze cultuur, het heeft ook oude papieren, en het gaat het over dingen die van blijvende waarde zijn, en ook om tijdloze principes. Maar het is zeker niet het hele verhaal. Want met net zo veel recht kun je het christelijk geloof associëren met woorden als vernieuwing en verandering. Want het christelijk geloof gaat niet uit van ‘je bent je brein’, maar dat mensen ook vrij zijn. En het gelooft ook niet in het lot, maar in God. En God is degene die mensen vrijheid geeft, kansen, keuzes. En dus is er alle ruimte voor verandering en vernieuwing. Maar de belangrijkste reden dat het christelijk geloof uitgaat van vernieuwing en verandering ligt in God en wie God is. Want God is volgens de bijbel een God die voortdurend gaat voor het schrijven van nieuwe hoofdstukken – zowel voor de geschiedenis als geheel, als ook voor mensen individueel. God is een God die – zo valt op zoveel bladzijden van de bijbel te lezen – de God die iedere keer weer verder gaat waar het einde daar leek, die het zo vaak op een verrassende manier anders doet dan mensen hadden gedacht, die steeds weer een nieuw begin maakt, juist daar waar het dood leek te lopen. Vandaag, op de dag dat een nieuw jaar begint, wil ik je door de bijbel meenemen en laten zien dat de God zo is, de God van ‘altijd weer een nieuw begin’. De God van de bijbel is de God van het nieuwe begin.

Het grote begin daar vertellen de eerste hoofdstukken van de bijbel over. In het begin schiep God de hemel en de aarde. Zo start het bijbelboek Genesis. Het project aarde wordt gelanceerd. Het project mens. Met zorg, liefde, aandacht, orde, oog voor detail is alles in gang gezet. Het gaat al snel mis, zo is de duiding van het boek Genesis. Goed mis. De mensen gaan hun eigen gang, vertrouwen God niet, kiezen hun eigen koers. En het kwaad doet zijn intrede in die goede schepping. Er gaat van alles stuk. God maakt een nieuw begin met de mensheid, zo lezen we in Genesis 6. Hij doet dat via Noach, een goed mens. Een enorme reset volgt – alles komt namelijk onder water te staan. Maar dwars door die reset heen, worden Noach en zijn gezin gered. Als zij uit de reddingsboot stappen, is er een nieuw begin. Al snel gaat het weer mis. Gods aanwijzingen worden genegeerd, de mensen zoeken elkaar op en in hun hoogmoed beginnen ze het project ‘toren van Babel’. Om aan God gelijk te zijn. Het mislukt allemaal hopeloos. De mensen verspreiden zich alsnog over de aarde – iets dat God al eerder had gevraagd.

Met een van hen maakt God een nieuw begin. Abram. Hij kiest hem uit en zijn nakomelingen – om via hen alle volken te zegenen. Het volk dat uit Abram groeit moet een licht zijn voor de volken. Een voorbeeld-gemeenschap. Een volk dat weet wie God is en wat zijn bedoelingen zin. Zij mogen laten zien hoe het leven bedoeld is. Hoe het leven goed is. Het duurt even, maar de nakomelingen van Abram komen er. Izaak. Vervolgens Jakob. En na Jakob wordt het een familie van flinke omvang. Die familie komt in Egypte terecht. Daar groeit de familie uit tot een stam, een volk zelfs. Maar dat volk zit vast in Egypte, zit op een vreselijke manier klem. Het wordt een slavenvolk dat haar nood uitschreeuwt. Die schreeuw wordt gehoord door God. En Hij zorgt voor een uitweg. Hij geeft hen zo een nieuw begin.

De God van de bijbel is de God van het nieuwe begin.

In het boek Exodus lezen we ervan hoe de Israëlieten weggamen uit die slavernij van Egypte. Op weg naar een nieuw land. Maar het volk verdwaalt al snel hopeloos. Ondanks alle hulp van Boven, lopen ze vast. En ze zitten zo vaak vol in de weerstand als het om God en Gods aanwijzingen gaat. En God geeft aanwijzingen, vele. Hij laat hen niet zonder navigatie het zelf uitzoeken. Nee, hij helpt hen – met gezonde kaders, goede grenzen, juiste richtingwijzers. Maar de bevrijde slaven lijken hun nieuw verworven vrijheid niet aan te kunnen.

Het wordt wachten op een nieuwe generatie. Met hen zal God een nieuwe start maken in het beloofde land Kanaän. En onder leiding van Jozua neemt deze nieuwe generatie van het volk Israël haar plek in. Het gaat niet zonder slag of stoot. Maar het volk heeft eindelijk een plek – de plek waar de oude Abraham ooit al had rondgezworven. In vrijheid kunnen ze daar leven en de samenleving opbouwen met de goede grenzen en kaders die God gegeven had.

Maar op die nieuwe plek, wil het nog niet gelijk lukken. Het is allemaal halfslachtig wat het volk laat zien. Een beetje God, maar ook beetje van andere goden. En hoe goed God ook voor hen was, en hoe goed zijn aanwijzingen – het is steeds weer hetzelfde liedje, namelijk dit liedje: en ze deden wat goed was in eigen ogen. Ze bezorgen zichzelf een hoop ellende daardoor. En als ze dan diep in de ellende zitten, gaan ze bidden. En elke keer weer krijgen ze een nieuwe start. Met behulp van door God gestuurde mensen als Gideon, Simson of Jifta.

Van een stammenfederatie wordt Israël op een gegeven moment een koninkrijk. Met een georganiseerd leger. Met een hoofdstad. Met centraal gezag. En ook de godsdienst werd meer en meer centraal geregeld via de tempel in Jeruzalem. Na een korte bloeitijd onder David en Salomo scheurt het rijk in tweeën – in een Noordelijk 10-stammenrijk en een zuidelijk 2-stammenrijk. Soms waren er goede koningen – vooral in het 2-stammenrijk. Maar al te vaak waren er ook slechte koningen – vooral in het 10-stammenrijk. Over de lange termijn gezien, was er een duidelijk neerwaartse trend – in beide rijken. Er waren oplevingen – zeker. Maar de neergang liep uit op een ondergang. Op een gegeven moment was zowel het 2- als 10-stammenrijk weggevaagd, de centrale stad Jeruzalem verwoest en het centrale godsdienstige symbool, de tempel in puin. Wat er van het Joodse volk over was, zat vooral vast in ballingschap, tientallen jaren lang. Ze hadden herinneringen, woorden, liederen. En die schreven ze dan ook op. En ze bewaarden ze. Maar het zag er uitzichtloos uit.

Er waren wel brengers van hoop – profeten. Naast de harde woorden over de eigen schuld, spraken zij ook van een nieuw begin dat God zou maken. In poëtische woorden als 'aan de afgehouden tronk zou weer een nieuwe loot groeien'. Zulk soort taal. Maar er was bitter weinig van te zien. 70 jaar lang gebeurde er niets. De meeste Joden waren zo goed en zo kwaad als het ging geïntegreerd in dat nieuwe land. Meedoen zoveel het kon, maar toch ook hun eigen cultuur en godsdienst bewarend. Soms ging het bijna mis – zoals toen door het antisemitisme van ene Haman er een plan lag om alle Joden te doden. Maar er kwam een onverwachte wending ten goede. Je zag niet veel van God, maar blijkbaar hield Hij op de achtergrond zijn volk in het oog.

Maar opeens keerden de kansen van het verspreidde volk van God. De Perzische koning Cyrus besloot – zo'n beetje uit het niets – dat de Joden terug mochten keren naar hun eigen grondgebied rondom Jeruzalem. Ze gingen terug. Onder leiding van Ezra en Nehemia werd de tempel en Jeruzalem opgebouwd. Later ook met steun van koning Artaxerxes – ook al zo'n buitenlandse koning die vrijwel uit het niets de Joden goedgezind was. Er kwam ook veel tegenwerking, maar de tempel en de stad werd opgebouwd. En het was duidelijk voor de betrokken mensen – dit nieuwe begin was allemaal aan God te danken.

'Een beetje God, maar ook beetje van andere goden.' En hoe goed God ook voor hen was, en hoe goed zijn aanwijzingen – het is steeds weer hetzelfde liedje, namelijk dit liedje: en ze deden wat goed was in eigen ogen.

Er brak ook weer geen bloeitijd aan. Werkelijk vrij waren de Joden niet. En dat zou zo blijven. Het rijkje Juda bleef een speelbal van geopolitieke krachten waar ze niet tegen opgewassen was. Er was altijd wel een bezetter in de buurt. Altijd de dreiging om de laatste resten van bestaansrecht en vrijheid weer kwijt te raken. Het bleef stil van Boven. 400 jaar lang. Geen profeet met een hoopvolle boodschap o.i.d. Ging het verhaal van Israël – en daarmee het verhaal van God en Israël – dan verloren?

Nee... God maakte wederom een nieuw begin. Verborg en nauwelijks zichtbaar – dat was vaker Gods handelwijze geweest. En dat was het nu helemaal. In Bethlehem werd een kind geboren met de vaker voorkomende naam Jezus. Wel een veelbelovende naam: God redt. Bijzondere visite waren er getuige van – herders met grote verhalen over engelen. Magiërs uit het Oosten met een sterk verhaal over een ster die een aanwijzing was van een nieuw geboren koning. Maar de vrede werd snel verbroken. Het kind Jezus werd van meet af aan met de dood bedreigd en moest vluchten naar Egypte. Om vervolgens in de anonimiteit van Nazareth op te groeien. En na 30 jaar kreeg het een vervolg.

Jezus ging rondtrekken, optreden. Hij sprak met gezag. Hij genas. Hij deelde uit. Hij maakte het volk opgetogen en leiders onrustig. De mensen in de marge kregen nieuwe hoop om dingen te winnen. De mensen van de gevestigde orde werden bang om dingen te verliezen. Hij daagde uit, hij prikkelde, hij troostte, hij bevroeg, hij zorgde voor debat en discussie. Hij ging ook feestjes af - hij had nogal uiteenlopende vrienden. En in dat alles gaf hij mensen nieuw zicht en beter zicht op God en Gods bedoelingen en Gods plannen. En hij wist dat hij in die plannen een grote rol speelde – dat wist hij uit de oude boeken. Hij sprak daarover. En sprak dus ook over zichzelf. Nederig als hij was, maar ook zo zelfbewust. Hij stond op 1 lijn met God, daar kwam het op neer. En Hij gaf de dingen van God – zoals rust, vrijheid, vrede, vergeving, vreugde. En ook zoals God in het Oude Testament zo vaak had gedaan bij mensen als Ruth, David, Hiskia – zo vaak gaf hij mensen een nieuw begin. Hij riep heel wat op. Veel mensen volgden hem, ze werden leerlingen. En de massa? Soms waren er massa's mensen die hem toejuichten, op andere momenten keerden de massa's zich juist van hem af. Aan het eind keerde de massa zich tegen hem. Opgehitst door de godsdienstige leiders schreeuwden ze om zijn dood. Die dood kwam er. Aan het kruis, op een heuvel. Het was over en uit met deze bijzonder man. Hij was het toch niet – degene door wie God zou redden, een nieuw begin zou maken.

Hij was het toch wel. Want na 3 dagen was het graf leeg. Jezus leefde. Hij liet zich zien aan zijn volgelingen. Hadden ze niet gedacht, ze konden er niet bij met hun hoofd, maar ze zagen hem. En ze kregen een vrij simpele opdracht. Vertel het verder – van wat ze gezien en gehoord hadden van Jezus, vertel het verder. Maar wacht nog even. Ze wachtten. Niet goed wetend waarop. Toen gebeurde het op dat ene Pinksterfeest. Bijzondere dingen – dingen die niet kunnen, nieuwe dingen, onverklaarbare dingen. Zoals je de wind niet kan zien, maar zeker weet dat het er is. Zo was daar Gods Geest. Niet te zien, maar ook niet te missen. En Gods Geest waaide die wachtende volgelingen van Jezus de wereld in. Hij waaide leven, kracht, vreugde, moed in hun bestaan. En ze gingen doen wat hen gevraagd was – simpelweg vertellen van Jezus. En vragen of mensen zich wilde omkeren. En beloofden hen dan een nieuw begin. Een schone lei. Een ander leven. En het gebeurde! Velen geloofden hen op hun woord. Keerden zich om. Begonnen een ander leven. En vertelden het door.

En zo ging het – mens voor mens. Geloof in Jezus, een ommekeer, en een nieuw begin. Zomaar. Bij allerlei mensen. Bij heel gewone mensen en bij bijzondere mensen. Uit alle lagen van de bevolking. Bij sommigen ging dat op dramatische wijze. Zoals bij Paulus. Een religieuze fundamentalist die iedereen die iets met Jezus zei te hebben in de gevangenis gooide of erger. Maar er kwam geloof in Jezus. Een ommekeer. Een nieuw begin. Voor hem de grootste van alle zondaren, zo zei hij zelf. Een nieuw begin. Een schone lei.

En zo ging het – mens voor mens. Geloof in Jezus, een ommekeer,
en een nieuw begin.

Iemand als Petrus wist er van mee te vertellen. Ook hij had Jezus op een vreselijke manier in de steek gelaten, verraden. Petrus vluchtte wanhopig weg. Hij had iets stukgemaakt, wat hij nooit meer kon herstellen. Maar Jezus zocht hem op. Herstelde wat stuk was. Want liefde heelt alle wonden. Een nieuw begin voor Petrus, hij zou de leider worden van de mensen die naar Christus waren genoemd.

En zo waren er meer. Mannen en vrouwen die vastgelopen waren. In duistere praktijken. Die klem zaten in godsdienstige regels. Die bang waren voor onvoorspelbare goden en krachten. Mannen en vrouwen die gebonden waren door de macht van het geld. Mensen die dingen op hun kerfstok hadden. En mensen die nog nooit iets van betekenis hadden gedaan. Ze kregen een nieuw begin. Een nieuwe start. Leven met God. Vervuld van Gods Geest. Meewerken met wat Jezus begonnen was. Ze mochten weten dat ze van waarde waren. Dat het ertoe deed wat ze deden. Dat ze iets te betekenen hadden. En dat het ergens heen ging.

Want ze leefden ook van een belofte. Een oude belofte. Die al vaker in de profeten te lezen waren. Een belofte die Jezus nieuw leven had ingeblazen. De belofte van een nieuwe hemel en nieuwe aarde. Het bestaan - vernieuwd door God. Hersteld dankzij Jezus. Want het kwaad of de dood of welke duivel ook zou niet winnen. Nee, het licht wint. God wint. En er komt een nieuwe toekomst. Een groot kosmisch begin. Niet het einde van de geschiedenis, maar nieuwe hoofdstukken. De belofte van een groots nieuw begin.

Want bij God is er altijd een nieuw begin.

Is dit allemaal belangrijk voor ons – nu, aan het begin van een nieuw jaar. Zeker. Het maakt alle verschil of je hierbij leeft of niet. Echt alle verschil.

Als je leeft met dit in je hoofd, dan sta je anders in het leven. Hoopvoller. Opener voor verrassingen ook. Als je leeft met dit in je hoofd, ga je anders bidden. Met meer verwachting. God kan namelijk zomaar iets beginnen. Als je daarmee rekent, ga je om grotere dingen bidden.

Als je leeft met dit in je hoofd, ga je meer liefhebben. Want ook als anderen falen, zoek je toch – binnen de grenzen van jouw mogelijkheden – naar een nieuw begin. Herstel misschien.

Als je leeft met dit in je hoofd, ga je meer durven. Want ook al zou je falen, bij God is altijd weer een nieuw begin mogelijk.

Als je leeft met dit in je hoofd, ga je ook anders het nieuwe jaar in. Dan weet je dat dingen anders kunnen worden. Ongedacht en onverdiend. Er is altijd kans op een nieuw begin.

Als je leeft met dit in je hoofd, geef je niet op. Want wat er ook vast zit. Hoe donker het ook is. Wat er ook stuk is. Hoe je ook in de fout bent gegaan. Wat er ook is gebeurd. Hoe mensen je in de steek hebben gelaten. Welke kans je hebt gemist. In welk conflict je bent beland. Hoe groot je successen waren of hoeveel keer je ook op je plaat bent gegaan. Waar je ook zit, waar je ook in verzeild bent geraakt. Er is een nieuw begin mogelijk. Dankzij God. Want God is een God van het nieuw begin. Altijd. En het grote nieuwe begin komt nog. Sowieso.

Amen.

Er is een nieuw begin mogelijk. Dankzij God. Want God is een God van het nieuw begin. Altijd. En het grote nieuwe begin komt nog.